

mange Kvinder, og andre Byer har fulgt Exemplet og oprettet lignende Foreninger.

Naar man først havde begyndt at regne Kvinderne med, laa det nær at bruge dem i Skolens Tjeneste. Men i den Tvil og Forsigtighed, hvormed man her gik frem, har man det rette Maal for, hvor lavt man satte deres Evner. I en vel organiseret Pigeskole voved man ikke at bruge aandsmodne erfarne Kvinder med gode Kundskaber længer end til anden Klasse, da maatte de afløses af Mænd. Da der i 1869 blev ansat Lærerinder ved Folkeskolen, og da de lærde Skoler tog Lærerinder til Forberedelsesklassen, forsikred man i Tale og paa Prent: det vilde Gutterne aldrig taale, — og man fandt det i Grunden saa rigtigt, at Gutterne ikke vilde det. Hvor fuldstændigt end Lærerinderne hævded sin Plads, er det dog usikkert om de vilde hat Fremgang, hvis det økonomiske Hensyn ikke var kommet til. Man fik dem for billigere Betaling. Og det hjalp.

Slusen var aabnet, og Kvindernes Lærelyst og Virkelyst brød ustanselig frem. I 1882 tiltvang den første norske Kvinde — *Cecilie Thoresen* — sig Adgang til Universitetet, og hvert af de følgende Aar fulgte flere og flere hendes Exempel. Disse første kvindelige Studenter stod paa en Maade isoleret i vort Samfund, de følte derfor Trang til at slutte sig sammen, og danned med andre udviklede og fremskredne Kvinder en Forening, hvor Tidens Spørgsmaal drøftedes og diskutertes. Her kom man først til Bevidsthed om Kvindernes Solidaritet, at de havde en *Sag* at kæmpe for, som ikke alene var den enkeltes Fremgang, men alles. Det var Fremtiden, det gjaldt, og Foreningen kaldte sig *Skuld*.

Det var ikke Kvinderne alene, som følte en ny Tids Strømninger og fulgte dem. Den aandelige Atmosfære laa for lavt og trykkende over mange, og det ene Gjennembrud fulgte raskt efter det andet. En Forening af Studenter havde skilt sig ud fra det gamle Studentsamfund; i det Navn, den gav sig, var Programmet kort og energisk udtrykt, den kaldte sig *Fram*. Det var *H. E. Berner*, hvis Navn aldrig kan skilles fra Kvindesagens Historie i Norge, som her holdt et Foredrag „Om Kvindesagen“, — det blev siden trykt i „Nyt Tidsskrift“ 1884 —, hvor han fremstiller den som en *Sag* med en moralsk Betydning og et praktisk Omfang, som kræver at behandles med Alvor. Han indledet med nogle Ord af det gamle Bjarkemaal: